

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2009

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja
9/2010

Eläketurvakeskus • Pensionsmyndigheten

TILASTORAPORTTI

Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2009

Marja Kiviniemi

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja
9/2010

Eläketurvakeskus • Pensionsmyndigheten

TILASTORAPORTTI

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511 • Faksi (09) 148 1172

Pensionskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511 • Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 Eläketurvakeskus Finland

Tel. +358 10 7511 • Fax +358 9 148 1172

Multiprint Oy

Helsinki 2010

ISSN-L 1459-3823

ISSN 1459-3823 (painettu)

ISSN 1798-7466 (verkkajulkaisu)

LUKIJALLE

Tässä tilastoraportissa kerrotaan työeläkkeiden rahoituksen peruspiirteet vuonna 2009 ja esitetään aiheeseen liittyviä tilastolukuja muun muassa maksetuista eläkkeistä, niiden rahoittamiseksi kerätyistä vakuutusmaksuista, kertyneistä eläkevaroista ja niihin liittyvästä sijoitustoiminnasta. Tilastotietoja on koottu raporttiin pääasiassa vuosilta 2007–2009. Tilastojen kokoamistyössä on ollut mukana myös Eläketurvakeskuksen asiantuntija Eeva Puuperä.

Vuonna 2009 työeläkkeiden rahoitusperiaatteissa ei tapahtunut merkittäviä muutoksia. Finanssikriisistä toipuminen elvytti nopeasti työeläkelaitosten sijoitustoimintaa. Osakemarkkinat kääntyivät nousuun maaliskuussa, jonka jälkeen eläkelaitosten sijoitusten tuotot paranivat huomattavasti ja eläkevarojen määrä alkoi jälleen kasvaa. Työeläkevaroja oli vuoden 2009 lopussa yhteensä 124 miljardia euroa, mikä oli yli 70 prosenttia bruttokansantuotteesta.

Määräaikaisella lailla (853/2008) onnistuttiin välttämään TyEL- ja MEL-eläkelaitoksia vuosien 2008–2009 vaihteessa uhanneet osakkeiden pakkomyynnit, kun osakkeiden arvonalenukset laskivat nopeasti eläkelaitosten vakavaraisuutta. Ilman lainmuutosta sijoittajat olisivat joutuneet myymään pikaisesti riskipitoisimpia kohteitaan. Vuosiksi 2008–2010 säädettyä lakia jatkettiin edelleen kesällä 2010 ja se on voimassa vuoden 2012 loppuun.

Keväällä 2009 sosiaali- ja terveysministeriö asetti lisäksi kaksi uutta työryhmää valmistelemaan pysyvämpiä muutoksia vakavaraisuussäätelyyn. Laaja-alaisen työryhmän ja asiantuntijatyöryhmän raportit valmistuivat keväällä 2010. Niissä ryhmät ehdottivat useita uudistuksia työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskevaan lainsäädäntöön. Uudistukset on tarkoitus toteuttaa kolmessa vaiheessa lähivuosien aikana. Ensimmäiseen vaiheeseen liittyvä hallituksen esitys (HE 273/2010) on parhaillaan käsiteltävänä Eduskunnassa.

Helsingissä joulukuussa 2010

Eläketurvakeskus

Raportissa käytetyt lakilyhenteet:

TyEL Työntekijän eläkelaki
YEL Yrittäjän eläkelaki
MYEL Maatalousyrittäjän eläkelaki
MEL Merimieseläkelaki
KuEL Kunnallinen eläkelaki
VaEL Valtion eläkelaki
KiEL Evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaki

Säädös 853/2008: Laki lakisääteistä eläkevakuutustoimintaa harjoittavien eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta.

HE 273/2010: Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi eläkelaitoksen vakavaraisuusrajan laskemisesta ja vastuuvelan kattamisesta annetun lain muuttamisesta sekä eräksi siihen liittyviksi laeiksi.

SISÄLTÖ

1	Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet.....	7
2	Vakuuttamisvelvollisuus	8
3	Eläkemaksujen perusteet	9
4	TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	9
4.1	Eläkekohtainen rahoitustekniikka	10
4.2	TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat	11
4.3	Vastuuvelka / Eläkevastuu	12
5	MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	13
6	KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	13
7	VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus	14
8	KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	15
9	YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus.....	16
10	Työeläkevarat ja sijoitustoiminta.....	17
10.1	TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset	18
10.2	TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet	19
11	Tilastolähteet ja luokitukset	20
Taulukot.....		21
1	Eläkelaitosten lakikohtaiset maksutulot ja työeläkemenot vuonna 2009, yksityinen ja julkinen sektori erikseen.	
2	Eläkelaitosten lakikohtaiset maksu- ja eläkemeno-osuudet vuonna 2009, molemmat sektorit, %.	
3	Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.	
4	Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2009.	
5	Vakuutusmaksuprosentit.	
6	Palkat ja työtulot, milj. euroa.	
7	Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.	

- 8 Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet, milj. euroa.
- 9 Eläkelaitosten maksamat eläkkeet milj. euroa.
- 10 Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno, milj. euroa.
- 11 Vastuovelka eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.
- 12 Keskimääräinen vakavaraisuusaste ja perustekorko, %.
- 13 Sijoituskanta eläkelaitosryhmittäin, mrd. euroa.
- 14 Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin, %.
- 15 Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin, %.
- 16 Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2009 ja 2005–2009, %.

1 Työeläkkeiden rahoituksen pääperiaatteet

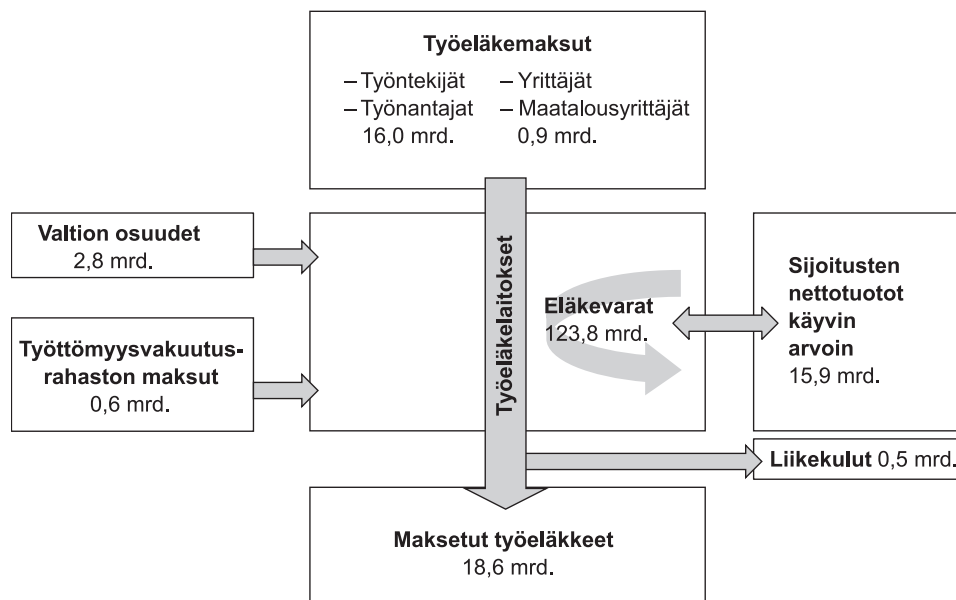
Eläkkeet voidaan rahoittaa joko jakojärjestelmällä eli kunkin vuoden eläkemaksuilla, täysin rahastoivalla järjestelmällä tai edellisten yhdistelmällä. Suomessa lakisääteinen työeläkejärjestelmä on yksityisalojen palkansaajilla osittain rahastoiva ja julkisella puolella puskurirahastoilla tuettu jakojärjestelmä. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkkeet rahoitetaan valtion osuuksilla tuetuilla jakojärjestelmillä.

Työnantajat ja työntekijät rahoittavat pääosan työeläkkeistä vakuutusmaksuillaan. Yksityisalojen palkansaajien eläkkeisiin käytetään myös ennakoon kerättyjä työeläkevaroja ja niille saatuja tuottoja. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden, yrittäjien, maatalousyrittäjien ja valtion eläkejärjestelmän kustannuksiin.

Työttömyysvakuutusrahasto kustantaa työttömyys- ja koulutuspäivärahojen sekä vuorot-
telukorvausten perusteella kattuvaa eläketurvaa. Palkattomilta päiväraha-ajoilta kattuneiden eläkeosien kustannuksiin osallistuvat kaikki eläkelaitokset. Lisäksi valtio korvaa eläkelaitoksille niiden maksamat työeläkkeisiin liittyvät etuudet opiskeluajoilta ja alle kolmevuotiaiden lasten hoitamisen ajoilta.

Kuviossa 1 on esitetty yksinkertaistettuna työeläkkeisiin liittyvät rahavirrat vuodelta 2009 ja tämän raportin liitteenä taulukoissa 1 ja 2 on tilastoitu kaaviota vastaavat lakikohtaiset maksutulo- ja eläkemeno-osuudet.

Kuvio 1. Työeläkemaksut, eläkevarat ja eläkemenot vuonna 2009, mrd. euroa.

Työeläkevakuuttajien lukumäärä vuoden 2009 lopussa oli 42 ja vakuutettujen palkkasumma 74 miljardia euroa. Työeläkevakuutusyhtiöitä ja eläkekassoja oli molempia seitsemän, eläkesäätiöitä 19 sekä lisäksi Merimieseläkekassa ja Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Palkkoja ja työtuloja näissä eläkelaitoksissa vakuutetuille kertyi 53 miljardia euroa. Julkisen puolen

työeläkeasioista vastasivat valtion, kuntien ja evankelis-luterilaisen kirkon eläkelaitosten lisäksi Ortodoksisen kirkon, Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkeasioiden hoitajat. Julkisen puolen palkkasumma oli yhteensä 21 miljardia euroa. Eri eläkelakien piirissä vakuutettujen palkka- ja työtulotilastoja on esitetty taulukossa 6.

Kaikki työeläkelaitokset maksoivat vuoden aikana lakisääteisiä työeläkkeitä 18,6 miljardia euroa, josta yksityisen puolen osuus oli 11,6 miljardia euroa ja julkisen puolen 7,0 miljardia euroa. Työeläkemaksuja kerättiin kaikkiaan 20,2 miljardia euroa. Luvussa ovat mukana Työttömyysvakuutusrahaston eläkejärjestelmään maksamat suoritukset ja valtion kustantamat osuudet. Työeläkevaroja järjestelmässä oli vuoden 2009 lopussa lähes 124 miljardia euroa. Eläkevaroja kertyy ja purkautuu kunkin vuoden aikana rahastoiduista ja maksetuista eläkeristä ja sijoitusomaisuudelle saaduista tuotoista.

Eläkkeet maksetaan *viimeisen laitoksen periaatteen* mukaan eli eläkkeen myöntää ja maksaa eläkelaitos, jossa työntekijä oli viimeksi vakuutettuna ennen eläkkeelle jäämistään. Yksityisalojen eläkejärjestelmässä eläkekohtaisesti etukäteen rahastoitavat varat kerätään kulloinkin siihen eläkelaitokseen, jossa työntekijä on vakuutettuna. Kunkin eläkkeen rahastoitu osuus voi siten olla useamman eläkelaitoksen vastuulla, jos vakuutettu työskentelee eri työnantajien palveluksessa työuransa aikana. Jokainen eläkelaitos vastaa aiemmin rahastoimastaan eläkeosasta eläkkeen suorittamisen ajan.

Käytännössä viimeisen laitoksen mukainen tekniikka tarkoittaa sitä, että eläkelaitos, joka aikanaan maksaa eläkkeen, perii muilta eläkelaitoksilta kyseiseen eläkkeeseen mahdollisesti sisältyvät muiden eläkelaitosten vastuulla olevat eläkeosat Eläketurvakeskuksen hoitaman kustannustenjakoselvittelyn avulla. Tätä tekniikkaa ja siihen liittyvää rahaliikennettä selostetaan tarkemmin Eläketurvakeskuksen julkaisuissa *Työeläkkeiden kustannustenjako ja Tilastoraportti vuoden 2009 kustannustenjaosta*.

2 Vakuuttamisvelvollisuus

Työnantaja voi järjestää työntekijöilleen eläkevakuutuksen TyEL-toiminnan osalta joko työeläkevakuutusyhtiössä, eläkekassassa tai eläkesäätiössä. MEL:n mukainen työskentely vakuutetaan Merimieseläkekassassa.

Yrittäjät vakuuttavat eläketurvansa joko eläkevakuutusyhtiössä tai YEL-toimintaa harjoittavassa eläkekassassa. Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien eläkkeiden vakuuttamista.

Kuntien eläkevakuutuksen jäsenyhteisöt eivät erikseen vakuuta työntekijöitään vaan oikeus KuEL:n mukaiseen eläketurvaan syntyy jäsenyhteisöön kuulumisen myötä. Valtion palveluksessa olevat kuuluvat niin ikään VaEL:n piiriin ilman työnantajan vakuuttamisvelvollisuutta.

Evankelis-luterilaisen kirkon palveluksessa olevien eläketurva määräytyy KiEL:n perusteella ja ortodoksisen kirkon piirissä työskentelevien pääasiassa TyEL:n mukaan työsuhteen alkamisvuodesta riippuen. Suomen Pankin ja muiden pienempien julkisoikeudellisten laitosten työntekijöiden eläketurva pohjautuu soveltuvin osin VaEL:n mukaiseen turvaan.

3 Eläkemaksujen perusteet

Lakisääteisiä työeläkemaksuja maksavat sekä työnantajat että työntekijät. Molempien maksuosuudet perustuvat työntekijän palkkaan. Työnantaja maksaa yleensä pääosan eläkemaksusta, mutta merimieseläkelain piirissä työnantajilla ja työntekijöillä on sama maksuprosentti. Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa vuosittain TyEL- maksujen perusteet, joissa kuvataan eri maksujen osat ja kerrotaan maksutasoihin liittyvistä taloudellisista tekijöistä.

TyEL-maksun tasoon liittyvät perusteet valmistellaan Työeläkevakuuttajat TELA:n asettamissa työryhmissä työeläkevakuutusyhtiöiden ja Eläketurvakeskuksen tuottamien tilastotietojen ja laskelmien perusteella. Lisäksi maksutasoa käsitellään työmarkkinoiden keskusjärjestöjen eläkeneuvotteluryhmässä. Vakuutusmaksun eri osia on kuvattu tarkemmin kohdassa 4.2 ja taulukossa 3 on esitetty TyEL-maksukomponentit.

KuEL-järjestelmässä työeläkkeiden rahoitus perustuu pääasiassa kuntien jäsenyhteisöjen yhteisvastuullisiin maksuosuuksiin. Maksua pyritään kuitenkin säätelämään niin, että se vastaa tasoltaan TyEL-maksua lukuun ottamatta eläkemenoperusteista maksun osaa, josta kerrotaan tarkemmin kohdassa 6. Kunta-alojen eläkemaksujen suuruudesta päättää Kuntien eläkevakuutuksen valtuuskunta.

Valtiolla työnantaja maksaa eläkemaksut Valtiokonttorille, joka tilittää ne hoitokuluosaa lukuun ottamatta Valtion Eläkerahastoon. Eläkkeet maksetaan valtion budjetista, mutta Eläkerahastosta siirretään vuosittain eläkemenojen katteeksi 40 prosenttia valtion eläkkeiden aiheuttamasta menosta. Valtiokonttori hyväksyy VaEL:n mukaiset vakuutusmatemaattiset perusteet, mutta eläkemaksun hoitokuluosan suuruuden vahvistaa valtiovarainministeriö.

Kirkon eläkejärjestelmän rahoitus perustuu myös työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuihin ja järjestelmää tukeviin puskurirahastoihin. KiEL-eläkemaksujen perusteet vahvistaa kirkolliskokous.

Työntekijöiden eläkemaksuprosentit ovat yhtä suuria sekä yksityisen että julkisen puolen järjestelmissä lukuun ottamatta merimiehiä. Molemmilla sektoreilla työntekijän maksu riippuu iästä ja se on 53 vuoden täyttämisen jälkeen 1,9/1,5-kertaa korkeampi kuin sitä ennen. Työnantajan maksuosuus on vastaavasti matalampi. Korotetulla maksulla katetaan osa 53 vuotta täyttäneiden parempien eläkekattamisprosenttien aiheuttamista kustannuksista. Vakuutusmaksutasossa vuosittain tapahtuvat muutokset jaetaan puoliksi työnantajan ja työntekijän kesken.

Sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa myös YEL- ja MYEL-maksujen perusteet. Yrittäjien ja maatalousyrittäjien vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjämaksuista kerrotaan tarkemmin kohdassa 9. Muiden eläkelakien mukaisia maksuja kuvataan kodissa 4–8.

4 TyEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

TyEL:n piiriin kuuluvat eläkkeet rahoitetaan pääasiassa työnantajien ja työntekijöiden vakuutusmaksuosuuksilla, ennakoon kerätyillä työeläkevaroilla sekä niille saaduilla tuotoilla. Jos työnantaja on vakuuttanut työntekijänsä *työeläkevakuutusyhtiössä*, se maksaa yhtiölle

vakuutusmaksuna tietyn prosenttiosuuden kunkin työntekijän palkasta ennakkoon määrätyn tason mukaan. Maksun mahdollinen yli- tai alijäämä siirretään sitä varten varattuihin puskurirahastoihin, joista kerrotaan tarkemmin kohdassa 4.3.

Vakuutusmaksun taso pyritään määräämään ennakkoon siten, että se kattaa työttömyysvakuutusrahaston maksun kanssa kyseisen tilivuoden tasauseläkemenon, rahastoitavan vastuuelan, hoitokulut sekä saamatta jääneistä työeläkemaksuista koituvat maksutappiot. Tasauseläkemeno on eläkelaitosten yhteisellä vastuulla oleva eläkemeno, joka kustannetaan jakojärjestelmän mukaan eläkkeen maksuvuoden vakuutusmaksuilla.

Työnantajille voidaan antaa maksun alennuksena asiakashyvitystä sijoitustoiminnan tuotoista ja mahdollisesta hoitokulujen ylijäämästä, jos eläkelaitosten vakavaraisuus sen sallii.

Vuonna 2009 keskimääräinen arvioitu TyEL-maksu oli 21,3 prosenttia palkoista. Siihen sisältyivät työntekijöiden maksuosuudet (alle 53-vuotiailla 4,3 % ja yli 53-vuotiailla 5,4 %), tilapäiset maksualennukset ja eläkelaitosten antamat hyvitykset. Alentamaton maksuprosentti oli 22,0.

Jos työnantaja on järjestänyt työntekijöilleen eläkevakuutuksen *eläkekassassa tai eläkesäätiössä*, se maksaa eläkelaitokselle vakuutus- tai kannatusmaksua. Maksua peritään määrä, joka riittää yhdessä eläkelaitoksen tuottojen kanssa sen vastuuelan muutokseen, eläkkeiden maksamiseen, ja eläkelaitoksen muiden kulujen peittämiseen.

Työeläkeyhtiöiden, eläkesäätiöiden ja eläkekassojen tiedoista laskettu, vuonna 2009 toteutunut, keskimääräinen TyEL-vakuutusmaksuprosentti ja sen laskentatapa esitetään keväällä 2011 julkaistavassa Eläketurvakeskuksen tilastoraportissa *Yritysten työeläkemaksut vuonna 2009*. Taulukossa 5 on esitetty arvioidut TyEL:n keskimääräiset maksuprosentit ja niihin sisältyvät työntekijöiden maksuosuudet.

4.1 Eläkekohtainen rahoitustekniikka

Vanhuuseläkkeitä rahastoidaan puolen prosentin vuotuista eläkekarttumaa vastaava määrä 18–54-vuotaiden tekemästä työstä. Muun osan näistä eläkkeistä eläkelaitokset kustantavat aikanaan yhteisesti vakuutusmaksulla, jota ei rahastoida etukäteen (tasausosa). Vuonna 2009 maksetuista TyEL- ja MEL-vanhuuseläkkeistä oli rahastoitu ennakkoon noin 15 prosenttia.

Työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeitä eläkelaitokset eivät rahastoi vanhuuseläkkeiden tapaan vuosittaisella ennakkorahastoinnilla vaan vasta kunkin eläkkeen alkaessa eläkelaitos varaa vakuutusmatemaattisin periaattein lasketun erän esimerkiksi alkavan työkyvyttömyyseläkkeen maksamista varten. Rahastoitu työkyvyttömyyseläkeosa jaetaan työkyvyttömäksi tuloa edeltävien kahden kalenterivuoden aikana työntekijän ansioita vakuuttaneiden eläkelaitosten kesken ko. ansioiden suhteessa. Tiettyjen ansiorajojen alittuessa eläkelaitokset kustantavat työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeitä jakojärjestelmän periaatteella. TyEL- ja MEL-työkyvyttömyyseläkkeistä oli rahastoitu ennakkoon noin 55 prosenttia ja työttömyyseläkkeistä 70 prosenttia vuonna 2009.

Osa-aika- ja perhe-eläkkeitä ei rahastoida etukäteen vaan ne kustannetaan jakojärjestelmällä samoin kuin kaikkien eläkkeiden indeksitarkistuksista aiheutuvat menot ja palkatto-

milta päiväraha-ajoilta karttuneiden eläkeosien kustannukset. Rahoitusperiaatteista kerrotaan yksityiskohtaisemmin Eläketurvakeskuksen julkaisemassa kustannustenjakoa käsittelevässä käsikirjassa.

4.2 TyEL-vakuutusmaksu ja sen osat

TyEL-yhtiöiden vakuutusmaksu koostuu rahastoivan järjestelmän ja jakojärjestelmän mukaisista osista. Maksuun sisältyvillä vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkeosilla rahoitetaan näiden eläkelajien rahastoiduista osista syntyvä eläkevastuu. Jakojärjestelmän mukaiset vakuutusmaksun osat ovat tasausosa, hoitokustannusosa ja Eläketurvakeskuksen kustannusosaa täydentävä lakisääteisten maksujen osa, jolla kustannetaan TyEL 180 §:ssä tarkoitettut Eläketurvakeskuksen kustannukset, Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 16 §:ssä tarkoitettu oikeushallintomaksu sekä Finanssivalvontaa koskevan lain 5 §:n mukainen maksu.

Kokonaismaksua voi alentaa hyvitysosa, joka määräytyy työnantajakohteisesti mm. eläkelaitoksen sijoitustoiminnan tuottojen ja liikekulusäästöjen perusteella. Vuoden 2009 maksussa asiakashyvitysosa oli keskimäärin 0,3 prosenttia. Maksutasoa alensi myös tilapäinen, työkyvyttömyyseläkemaksuista kertyneen ylijäämän palautus, joka oli keskimäärin 0,7 prosenttia palkoista. Tilastotietoja eläkelaitosten liike- ja hoito- ym. kuluista on esitetty taulukossa 8.

Vanhuuseläkeosan suuruuteen vaikuttavat työntekijän ikä ja sukupuoli. Vuonna 2009 vanhuuseläkeosa oli TyEL-yhtiöissä keskimäärin 2,9 prosenttia vakuutettujen työansioista. Maksuosalla kerättyjä varoja käytetään aikanaan eläkkeiden vanhuuseläkeosien maksamiseen varoille saatu tuotto ja muut vakuutustekniset tekijät huomioon ottaen.

Vanhuuseläkkeiden rahastointiastetta on pyritty kasvattamaan säännöllisillä rahastotäydennyksillä 2000-luvun alusta lähtien. Tällä hetkellä korotukset kohdistetaan 55 vuotta täytäneisiin. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö vahvistaa vuosittain vanhuuseläkkeiden rahastoitujen osien korotuskertoimet, joiden avulla täydennykset tehdään. Kertoimien arvot on esitetty Eläketurvakeskuksen ylläpitämässä Työeläkelakipalvelussa (www.tyoelakelakipalvelu.etk.fi).

TyEL-maksun *työkyvyttömyyseläkeosaan* vaikuttaa mm. työnantajan koko. Keskimääräisessä TyEL-maksussa työkyvyttömyyseläkeosan suuruus oli eläkeyhtiöissä 1,6 prosenttia palkoista tarkasteluvuonna.

Vuonna 2009 pienet sopimustyönantajat, joilla työntekijöiden ansiot (vuonna 2007) olivat alle 1,65 miljoonaa euroa, maksoivat vakuutettujen palkkoihin suhteutettua, perusprosentin mukaista työeläkemaksua. Kokonaismaksuun sisältyvät asiakashyvitykset vaihtelivat työnantajittain ja saattoivat alentaa maksua. Tilapäiset työnantajat¹ maksoivat myös kiinteää maksua. Siihen eivät vaikuttaneet asiakashyvitykset eikä tilapäinen maksunalennus.

¹ TyEL-työnantajat luokitellaan sopimustyönantajiksi ja tilapäisiin työnantajiksi työnantajan maksamien palkkojen tai työntekijöiden vakinaisuuden perusteella. Sopimustyönantajalla on palveluksessaan vakituista henkilökuntaa. Jos työnantajalla ei ole yhtään vakinaista työntekijää palveluksessaan, ja vakuutettujen palkat ovat alle tietyn rajamäärän (vuonna 2009 kuuden kuukauden palkkasumma alle 7 152 euroa), työnantaja luokitellaan tilapäiseksi työnantajaksi.

Vakuutettujen palkkasumman ylittäessä 1,65 miljoonaa euroa (vuonna 2007) sopimustyönantajat maksoivat perusmaksun lisäksi kunkin yrityksen työkyvyttömyyseläketapausten ja niiden aiheuttamien eläkekulujen määrästä riippuvaa, ns. maksuluokkamallin mukaista työkyvyttömyyseläkemaksua. Maksu oli sitä korkeampi mitä korkeampaan työkyvyttömyysriskiin perustuvaan maksuluokkaan työnantaja kuului aiempien työkyvyttömyyseläketapaustensa perusteella.

Taulukossa 4 on esitetty käytössä olleet maksuluokat ja eri rajat vuonna 2009. Maksuluokat vahvistetaan vuosittain ja niiden perusteella tarkistetaan kuhunkin työnantajaan sovellettava luokka.

Työttömyyseläkkeitä ei myönnetä enää vuonna 1950 tai sen jälkeen syntyneille. Kertyneiden varojen arvioitiin edelleen riittävän maksettaviin työttömyyseläkkeisiin, joten vuonna 2009 maksun *työttömyyseläkeosan* suuruus oli nolla.

Vakuutusmaksun *tasausosalla* kustannetaan jakojärjestelmällä rahoitettava osuus kunkin vuoden eläkemenosta, esimerkiksi vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden yhteisesti kustannettavat osat, perhe- ja osa-aikaeläkkeet sekä indeksikorotukset. Tasausosan suuruuteen vaikuttavat vakuutetun ikä ja sukupuoli, ja sillä tasataan naisten ja miesten keskimääräisen elinajan erojen vaikutusta, joka näkyy vanhuuseläkeosassa. Perustariffin mukainen maksun kokonaismäärä on siten sukupuolesta ja nykyisin myös iästä riippumaton. Tasausosa oli keskimäärin 16,8 prosenttia palkoista vuonna 2009.

Eläkesäätiöt ja eläkekassat kustantavat rahastoidusta työeläkemenosta syntyvän eläkevastuunsa ja osallistuvat yhteisesti kustannettavan TyEL- ja MEL-eläkemenon maksamiseen. Eläkesäätiöissä voi olla käytössä joko työnantajien kesken tasaava kirjanpito tai työnantaja-kohtainen kirjanpito. Tasaavassa kirjanpidossa työnantajat vastaavat yhdessä kyseisen säätiön eläkemenosta, kun taas työnantajakohtaisessa kirjanpidossa kukin työnantaja vastaa omasta eläkemenostaan.

Eläkekassaan kuuluvat työnantajat vastaavat yhdessä eläkemenostaan. Eläkesäätiön tai -kassan työnantajilta peritään kannatus-/vakuutusmaksu eläkelaitoksen säännöissä sovitulla periaatteilla. Maksut voidaan periä esimerkiksi työnantajien maksamien palkkojen suhteessa. Periaatteena on, että perityt maksut, rahastot ja sijoitusten tuotot kattavat eläkelaitoksen kulut.

4.3 Vastuovelka / Eläkevastuu

TyEL-eläkelaitoksille syntyy vastuovelkaa yksilökohtaisesti rahastoiduista vakuutusmaksuosista. Vastuovelka on eläkekohtaista velkaa eläkkeensaajille, vaikka sitä ei kerätä yksilöllisille eläketileille. Jakojärjestelmän periaatteilla kustannettaviin eläkkeisiin tai eläkeosiin varaudutaan TyEL:ssa tasausmaksulla ja tasausvastuulla.

Vastuovelka koostuu maksussa olevia ja tulevia eläkkeitä varten varatuista eristä ja varmuusrahastoista. Kunkin eläkelaitoksen velka lasketaan sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymien vakuutusmatemaattisten periaatteiden mukaan. Eläkelaitokset kattavat vastuuvetskansa sijoitusomaisuudellaan kulloinkin voimassa olevien säännösten mukaan. Eläkelaitosten yhteenlaskettu TyEL:n mukainen vastuuvetskän määrä oli 76 miljardia euroa vuoden 2009 lopussa.

Työeläkevakuutusyhtiöiden vastuuelka määräytyy mm. vastaisten vanhuus- ja työkyvyttömyyseläkkeiden vastuista sekä alkaneiden vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeiden vastuista. Vastuuelkaan luetaan myös vakuutusriskejä tasaavat rahastot, tasausvastuu ja tasoitusvastuu. Sijoitusriskejä puskuroivat työeläkeyhtiöiden vastuuelkaan sisältyvät osittamattomasta lisävakuutusvastuusta muodostunut vastuu sekä työeläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, osaketuottosidonnainen lisävakuutusvastuu. Siihen liittyvästä tasausmenettelystä on kerrottu tarkemmin kohdassa 10.2.

Eläkekassojen vastuuelka ja *eläkesäätiöiden* vastuuelkaa vastaava eläkevastuu muodostuvat pääosin samoin kuin yhtiöillä, mutta säätiöillä ei ole tasoitusvastuuta.

Työeläkelaitosten on sijoitettava vastuuelan katteena olevat varat tuottavasti. Sijoitustoiminnasta ja sijoitusten tuottovaatimuksista sekä rahastosiirtovelvoitteesta kerrotaan tarkemmin kohdassa 10.

5 MEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Merimieseläkelain piiriin kuuluvien eläkkeet rahoitetaan osittain rahastoivalla tekniikalla. TyEL:stä poiketen vakuutusmaksuja maksavat sekä työnantaja että työntekijä yhtä paljon. Lisäksi valtio maksaa osan eläkemenoista.

MEL-vakuutusmaksuprosentti ei riipu vakuutetun iästä, sukupuolesta tai yrityksen koosta. Sekä työnantaja että työntekijä maksoivat vuonna 2009 Merimieseläkekassalle vakuutusmaksuna 11 prosenttia työntekijän MEL:n alaisista ansioista. Koko maksuprosentti oli 22 prosenttia palkoista.

MEL-maksu perustuu sosiaali- ja terveysministeriön vahvistamiin Merimieseläkekassan maksuperusteisiin. Vuonna 2009 merimieseläkelain mukainen eläkemeno oli 143 miljoonaa euroa, josta TyEL:n vähimmäisturvan ylittävän MEL-yllitteen määrä oli 30 miljoonaa euroa. Valtio osallistuu merimieseläkkeiden kustannuksiin maksamalla kolmanneksen kunkin vuoden eläkemenosta.

Taulukoissa 5–7 ovat MEL-vakuutusmaksuprosentit, palkat ja maksutulotiedot ja taulukossa 8 on esitetty Merimieseläkekassalle vakuutusten hoidosta aiheutuneet menot sekä osuudet Eläketurvakeskuksen toiminnasta aiheutuneista kustannuksista.

MEL:n mukaisista eläkkeistä tai eläkeosista lasketaan TyEL:iin verrattava alkaneista ja vastaisista eläkkeistä muodostuva vastuu. Merimieseläkekassan vastuuelan määrä oli 599 miljoonaa euroa vuoden 2009 lopussa. Taulukoissa 9–11 on esitetty MEL-eläkemenot ja vastuuelat.

6 KuEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kunnallisen eläkejärjestelmän piirissä ansaitut eläkkeet rahoitetaan KuEL-maksuilla, joita kerätään kunakin vuonna eläkekustannuksiin tarvittava määrä. Maksuilla katetaan myös järjestelmän hallintokuluja ja lisäksi niitä rahastoidaan tulevia eläkkeitä varten eläkevastuurahastoon. Rahastoiduilla maksuosuuksilla ei ole vastaavaa yhteyttä karttuviin eläkevastuusiin kuin

TyEL:ssa. Kevan sijoitusomaisuuden määrä oli lähes 25 miljardia euroa vuoden 2009 lopussa.

KuEL-maksut määräytyvät kunta-aloilla maksettujen palkkojen ja myös eläkemenojen perusteella. Sekä työnantajat että työntekijät maksavat KuEL:n *palkkaperusteista* eläkemaksua. Kaikilta työnantajilta peritään palkkaperusteista maksua sama prosenttimäärä. Vuonna 2009 se oli 15,9 prosenttia palkoista.

Palkansaajien maksuprosentit olivat kunta-aloilla samat kuin muiden eläkelakien mukaan vakuutetuilla eli 4,3 tai 5,4 työntekijän iästä riippuen. Keskimääräinen yhteenlaskettu työnantajien ja työntekijöiden maksuprosentti oli 20,5 prosenttia palkoista. Osa työnantajista maksoi lisäksi *eläkemeno- ja varhaiseläkemenoperusteista* maksua, mistä johtuen kokonaismaksukertymä oli 28,2 prosenttia KuEL-palkkasummasta.

Eläkemenoperusteista maksua maksoivat vuonna 2009 vain työnantajat, joiden palveluksessa ennen vuotta 2005 olleille maksettiin eläkettä tarkasteluvuonna. Kunkin työnantajan maksuosuus riippui niistä vuoden aikana maksetuista eläkkeistä, jotka olivat karttuneet ko. työnantajan palveluksessa ennen vuotta 2005. Peritty maksu oli noin 30 prosenttia vuoden 2009 koko KuEL-eläkemenosta. Palkkasummaan suhteutettuna se oli 6,6 prosenttia.

Varhaiseläkemenoperusteista maksuosaa työnantajat maksoivat vuosina 2007–2009 ensimmäistä kertaa alkaneista työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkkeistä, yksilöllistä varhaiseläkkeistä ja kuntoutustuista syntyneiden eläkemenojen perusteella. Maksussa oli kolme maksuluokkaa, jotka määräytyivät KuEL-palkkasumman mukaan. Varhaiseläkemenoperusteisen maksun kokonaismäärän arvioitiin olevan noin 4,9 prosenttia vuoden 2009 koko KuEL-eläkemenosta ja 1,1 prosenttia palkkasummasta.

KuEL:n eläkemaksuprosentit, palkat, maksutulot, hoitokulut ja eläkemenotiedot vuosilta 2007–2009 on esitetty taulukoissa 5–10.

7 VaEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Valtion eläkkeet maksetaan kunkin vuoden talousarvioon varatuista määrärahoista. Työeläkemaksut lasketaan muiden alojen tapaan tiettyinä prosenttiosuuksina VaEL:n mukaisista palkoista. Maksuja rahastoidaan tulevien eläkkeiden varalle Valtion Eläkerahastoon. Tällä hetkellä rahastointitavoitteena on neljännes valtion eläkevastuusta, jonka määrä oli 88,4 miljardia euroa vuonna 2009. Vuoden 2009 lopussa eläkerahasto kattoi kaikkiaan 12,3 miljardia euroa ko. eläkevastuusta, joten rahastoituna oli hieman yli puolet tavoitteesta.

Valtion Eläkerahasto on puskurirahasto, jolla ei ole yksilöllisesti katettavia eläkevastuita. Se saa varansa työnantajien ja työntekijöiden eläkemaksuista ja rahaston varojen sijoitustuotoista. Eläkerahastosta siirretään vuosittain valtion talousarvioon eläkemenojen katteeksi rahamäärä, joka on 40 prosenttia valtion eläkkeiden aiheuttamista menoista. Vuonna 2009 talousarvioon siirrettiin 1 427 miljoonaa euroa.

VaEL-maksuprosentit ovat virasto-, laitos- tai yhteisökohtaisia. Valtiolla on vakuutettuina paitsi valtion työntekijöitä myös valtionapua saavien laitosten henkilöstöä ja kuntien opettajia. Työnantajan maksu perustuu osittain tariffimaksuun ja osittain sen omiin eläketapauksiin

työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Maksun pääosat ovat vanhuus-, työkyvyttömyys-, työttömyys- ja perhe-eläkeosat sekä hoitokuluosa.

TyEL:stä poiketen valtiolla rahastoidaan myös perhe-eläkemaksua ja indeksikorotukset. Työkyvyttömyyseläkemaksun määräytyminen muuttui vuoden 2009 alusta. Uudistuksen lähtökohtana on TyEL:ssä käytössä oleva maksuluokkamalli, jossa työnantajat jaetaan maksuluokkiin niiden työkyvyttömyysriskien mukaan. Kunkin maksuluokan maksu lasketaan kertomalla työkyvyttömyyseläkkeen taulukkomaksu maksuluokkakertoimella. VaEL:ssä on TyEL:n tapaan yksitoista maksuluokkaa, mutta omat kertoimet ja riskimaksut. Kuntoutustuet rahoitetaan erikseen kuntoutustukimaksulla.

Työnantajien maksamat eläkemaksut on jaettu kolmeen eri tariffiluokkaan, joista maksu määrätään eri luokkiin kuuluvien henkilöiden eläkemaksujen painotettuna keskiarvona. Vuonna 2009 tariffin mukaiset vakuutusmaksuprosentit sisältäen hoitokustannusosan (0,5 %) olivat yleisessä maksuluokassa 24,2 %, alennettujen eroamis- ja eläkeikien maksuluokassa 31,9 % ja sotilaseläkeoikeutettujen maksuluokassa 35,0 %. Sotilaseläkkeiden maksuprosentti on muita korkeampi, koska ko. eläkkeet karttavat yleensä lyhyessä ajassa alempien eläkeikien takia.

Kaikki työntekijät maksavat palkansaajan eläkemaksua VaEL-ansioistaan, alle 53-vuotiaat vähemmän kuin sitä vanhemmat. Maksuprosentit olivat muiden alojen tapaan 4,3 ja 5,4. Kun otetaan huomioon kaikki valtiolla maksetut eläkevakuutusmaksut ja maksajat, vastasi kokonaismaksukertymä vuonna 2009 kaikkiaan 25,1 prosenttia VaEL-palkkasummasta.

VaEL:n eläkemaksuprosentit, palkat, maksutulot, hoitokulut ja eläkemenotiedot vuosilta 2007–2009 on esitetty taulukoissa 5–10.

8 KiEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Kirkon eläkejärjestelmän piiriin kuuluvat pääasiassa evankelis-luterilaisen kirkon, sen seurakunnan tai seurakuntayhtymän palveluksessa olevat. Järjestelmän rahoitus perustuu työnantajien ja työntekijöiden maksamiin eläkemaksuihin sekä Kirkon eläkerahaston tukeen. Eläkerahasto on sijoitusorganisaatio, joka saa varansa eläkemaksuista ja sijoitustoiminnan tuotoista.

Eläkerahastolla pyritään turvaamaan eläkkeiden maksaminen ja myös tasaamaan kirkon eläkemaksujen kehitystä tulevaisuudessa. Kirkon eläkerahasto toimii puskuriperiaatteella eikä rahastoa ole sidottu TyEL:n tapaan yksilökohtaisiin eläkevastuisiin. Sijoitusomaisuutta eläkerahastossa oli 825 miljoonaa euroa vuoden 2009 lopussa.

Kirkon työnantajien KiEL-maksut vaihtelivat vuonna 2009 välillä 26,37 % – 26,95 % työntekijöiden lukumäärästä riippuen. Perusmaksujen lisäksi työnantajat maksoivat työkyvyttömyyseläkkeistä aiheutuvia omavastuuosuuksia. Työntekijöiden eläkemaksut ovat kirkon piirissä samat kuin muiden alojen työntekijöillä. Kokonaismaksukertymä oli 31,3 prosenttia KiEL-palkoista.

KiEL:n eläkemaksuprosentit, palkat, maksutulot, hoitokulut ja eläkemenotiedot vuosilta 2007–2009 on esitetty taulukoissa 5–10.

9 YEL:n ja MYEL:n mukaisten eläkkeiden rahoitus

Yrittäjien ja maatalousyrittäjien eläkelakien mukaan karttuneiden eläkkeiden rahoitus perustuu jakojärjestelmään ja valtion osuuksiin. Vuonna 2009 YEL-vakuuttamista hoidettiin työeläkevakuutusyhtiöissä ja neljässä eläkekassassa. Nämä eläkelaitokset ovat yhdessä vastuussa YEL-eläkkeistä. MYEL-vakuuttamista hoitaa Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Lisäksi valtio maksaa sen osan edellä mainittujen lakien mukaisesta eläkemenosta, johon vakuutusmaksut eivät riitä. YEL:n valtionosuus oli 89 miljoonaa euroa ja MYEL:n 493 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Yrittäjille ja maatalousyrittäjille vahvistettavat vakuutusmaksuprosentit ovat sidoksissa keskimääräiseen TyEL-maksuun. Yrittäjien työeläkemaksuprosentti ja MYEL-perusprosentti vastaavat työntekijän eläkelain mukaisen vakuutuksen keskimääräistä työeläkevakuutusmaksuprosenttia ilman 53 vuotta täyttäneiden korotettua maksuosuutta. YEL- ja MYEL-vakuutettujen maksuprosentteihin tehdään 53 ikävuoden täyttämistä seuraavan kalenterivuoden alusta yhtä monen prosenttiyksikön suuruinen korotus kuin 53-vuotiaiden työntekijöiden maksuihin.

Alle 53-vuotiaille vahvistettu YEL-maksuprosentti (ilman aloittavien yrittäjien alennusta) oli 20,8 ja 53 vuotta täyttäneillä 21,9. Kokonaismaksukertymä oli 19,6 prosenttia työtulojen yhteismäärästä.

YEL-työtulojen vakuuttamisessa oli alarajana 6 560,93 euroa vuonna 2009 ja ylärajana 149 000 euroa. Maksamatta jääneet vakuutusmaksut vähennetään YEL-työtuloista eläkettä laskettaessa.

Aloittavat yrittäjät saavat neljänneksen alennuksen YEL-maksuistaan neljän ensimmäisen yrittäjävuoden aikana. Lisäksi yrittäjän on mahdollista kasvattaa työtulojensa perusteella vahvistettua maksua tietyin edellytyksin 10–100 prosentin suuruisella lisämaksulla tai pienentää sitä korkeintaan 20 prosentilla yrityksen taloudellisen tilanteen mukaan. Maksun jousto vaikuttaa myös eläkkeen karttumiseen.

Joustava vakuutusmaksu koskee vain YEL:n mukaan vakuutettuja, MYEL:ssa ei ole vastaavia säännöksiä. MYEL-vakuutusmaksu lasketaan vakuutetun henkilökohtaisesta MYEL-työtulosta. Vuonna 2009 alle 53-vuotiaiden maksu oli 10,2 prosenttia, jos työtulo oli alle 22 984,43 euroa. Maksuprosentti nousi liukuvasti 22 984,43 ja 36 118,45 euron välillä, ja 36 118,45 euron ylittävältä osalta maksu oli 20,8 prosenttia työtulosta. Vastaavat prosenttiluvut 53 vuotta täyttäneillä olivat 10,7 ja 21,9. MYEL-vakuutettujen keskimääräinen maksuprosentti on 10,8.

Vuoden 2009 alusta lähtien myös tutkijoina ja taiteilijoina toimivien apurahansaajien eläketurva on järjestetty maatalousyrittäjien eläkejärjestelmässä. Apurahansaajien keskimääräinen maksuprosentti oli 10,3.

YEL:n ja MYEL:n mukaiset vakuutusmaksuprosentit, työ- ja maksutulot, valtionosuudet, hoitokulut ja eläkemenotiedot vuosilta 2007–2009 on esitetty taulukoissa 5–10.

10 Työeläkevarat ja sijoitustoiminta

Eläkelaitoksilla oli työeläkevaroja vuoden 2009 lopussa yhteensä 124 miljardia euroa. Eläkelaitosten sijoituskanta, johon on luettu markkinarahasisjoitukset, joukkovelkakirjalainat, vaihtovelkakirjat, osakkeet, kiinteistöt, kiinteistöosakkeet ja lainakanta, kasvoi vuoden aikana lähes viidenneksellä. Yksityisten alojen työeläkelaitosten sijoituskannan koko oli vuoden lopussa 86 miljardia euroa ja julkisen puolen 39 miljardia euroa.

Eläkevaroilla turvataan eläkkeiden maksaminen ja niiden avulla pyritään myös pitämään kurissa työeläkemaksujen tasoa. Yksityisen puolen työeläkelaitoksilla on oltava sijoitusomaisuutta kunkin eläkelaitoksen vastuuvelan kattamiseen tarvittava määrä tiettyine puskurirahastoineen. Eläkelaitosten velat ylittävät varat ovat eläkelaitosten vakavaraisuutta. Julkisella puolella työeläkevarat eivät ole vastuuvelan katteena vaan rahastoihin kerätyillä varoilla pyritään vakauttamaan työeläkemaksujen tasoa tulevina vuosina.

Työeläkevarat on sijoitettava tuottavasti, mutta sijoitusten on oltava myös varmoja, jottei varoja menetetä. Vastuuvelan katteena olevien varojen sijoittamista koskevat säädökset edellyttävät, että sijoitukset tulee hajauttaa ottaen huomioon sijoitusten varmuus, tuotto, rahaksi muutettavuus ja monipuolisuus. TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan sijoitustoimintaa säädellään myös vakavaraisuusmekanismilla, johon kuuluu toimintapääoman lisäksi vakavaraisuuteen perustuvia valvontarajoja. Julkisella puolella ei ole vastaavia säädöksiä, joten sijoitusriskit voivat olla yksityistä puolta suurempia.

Työeläkevaroja on sijoitettu eri omaisuuslajeihin ja niitä on hajautettu sekä kotimaahan että ulkomaille. Vuoden 2009 lopussa eläkelaitosten varat olivat jakautuneet melko tasaisesti Suomeen, euroalueen maihin ja sen ulkopuolelle. Julkisalojen eläkevakuuttajilla pääosa sijoituksista oli euroalueen ulkopuolisissa maissa ja Suomessa niistä oli 20 prosenttia. Eläkesäätiöiden ja kassojen sijoituksista lähes puolet jäi kotimaahan, eläkevakuutusyhtiöillä Suomessa oli yli 40 prosenttia sijoituskannasta.

Työeläkelaitosten varojen sijoitusrakenne muuttui tarkasteluvuoden aikana. Noteerattujen osakesijoitusten osuus kasvoi lähes kolmannekseen koko sijoituskannasta. Vastaava määrä oli edellisen vuoden lopussa vajaa neljännes. Osakkeista tuli taas suurin omaisuuslaji, kun siihen on laskettu mukaan noteeraamattomat osakkeet ja hedge-rahastot. Osakesijoitusten yhteismäärä oli lähes 50 miljardia euroa vuoden 2009 lopussa, mikä oli melkein 40 prosenttia enemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Julkisalojen työeläkelaitoksilla osakesijoitusten osuus nousi 45 prosenttiin koko sijoituskannasta. Yksityisellä puolella vastaava luku jäi kymmenen prosenttiyksikköä matalammaksi. Kaikista osakesijoituksista Suomessa oli vajaa neljännes ja lähes 60 prosenttia päätyi euroalueen ulkopuolelle. Joukkovelkakirjoista Suomeen oli sijoitettuna runsas 10 prosenttia ja euroalueen maihin hieman yli 60 prosenttia.

Vuoden 2009 lopussa kaikkien osakesijoitusten osuus työeläkelaitosten yhteenlasketusta sijoituskannasta oli 38 prosenttia. Joukkovelkakirjoja oli prosenttiyksikön verran vähemmän. Ko. määrä aleni vuodessa lähes neljä prosenttiyksikköä. Kiinteistösisjoituksia oli 11 prosenttia ja sijoituslainoja hieman yli kolme prosenttia koko kannasta. Yksityisellä puolella

TyEL-takaisinlainojen osuus kasvoi lähes viiteen miljardiin euroon, joka oli nelisen prosenttia kaikista sijoituksista.

Osakesijoitukset tuottivat vuoden aikana keskimäärin noin 30 prosenttia ja korkosijoitukset 10 prosenttia. Luvut olivat poikkeuksellisen korkeita, mikä johtui osittain finanssikriisin laukeamisesta. Kiinteistösijoitusten tuotto oli positiivinen, mutta lähellä nollaa. Kaikkien työeläkesijoitusten keskituotto nousi noin 15 prosenttiin. Edellisen vuoden vastaava luku oli -15 prosenttia. Kahden perättäisen vuoden tuottojen erotus kasvoi siis peräti 30 prosenttiin.

Taulukossa 14 on esitetty työeläkevarojen jakautuminen eri sijoituslajeihin vuosina 2007–2009. Eläkelaitosten saamia sijoitustuottoja samoilta vuosilta on tilastoitu taulukkoon 15 ja vertailun vuoksi taulukossa 16 on esitetty Työeläkevakuuttajat TELA:n kokoamia keskimääräisiä tuottoja vuosilta 1998–2009 ja 2005–2009.

10.1 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten vakavaraisuus ja siihen liittyvät säännökset

TyEL-eläkelaitoksia ja Merimieseläkekassaa koskeva määräaikainen laki (853/2008) eläkelaitosten vanhuuseläkkeiden rahastointia ja toimintapääomaa koskevien säännösten väliaikaisesta muuttamisesta oli voimassa koko tarkasteluvuoden ajan. Vakavaraisuussäännösten lieventäminen nosti vakavaraisuuksia toivottuun suuntaan ja eläkelaitokset välttivät osakkeiden pakkomyynnit, jotka olisivat olleet väistämättömiä ilman sitä.

Syksyllä 2008 eläkelaitosten sijoitusomaisuuden ja etenkin osakkeiden arvonalennukset olivat laskeneet eläkelaitosten vakavaraisuutta. Voimassa ollut laki olisi edellyttänyt riskipitoisimmista, mutta mahdollisesti myös hyvin tuottavista sijoituksista luopumista, jotta eläkelaitosten vakavaraisuudet olisivat säilyneet riittävällä tasolla.

Mittava osakkeiden myynti olisi johtanut entistä pahempaan kierteeseen osakemarkkinoilla. Nopeiden uudistusten ansiosta syöksykierre vältettiin ja eläkevarojen arvo saattoi taas kasvaa, kun osakekurssit toipuivat vuoden 2009 alkupuolella. Nousu jatkui koko loppuvuoden ja matala korkotaso vahvisti osaltaan talouden suotuisaa kehitystä. Lain voimassaoloa jatkettiin edelleen 1.6.2010 alkaen vuoden 2012 loppuun saakka (HE 5/2010; 327/2010).

Kunkin eläkelaitoksen vakavaraisuusaste lasketaan sen toimintapääoman suhteena vakavaraisuuslaskennassa käytettävään vastuovelkaan. Tämä prosenttiosuus vaihtelee huomattavasti eri eläkelaitoksilla. TyEL- ja MEL- eläkelaitokset raportoivat vakavaraisuudestaan Finanssivalvonnalle. Vuonna 2009 valvojalle oli ilmoitettava toimintapääoma sekä määräaikaisen lain mukaan laskettuna että ilman sen suomia tilapäisiä huojennuksia.

Vuoden lopussa TyEL-eläkelaitosten vakavaraisuusaste oli yhteensä 24,1 prosenttia. Vakuutusyhtiöillä vastaava luku oli 23,3, eläkesäätiöillä 35,3 ja eläkekassoilla 35,6. Merimieseläkekassan vakavaraisuusaste oli 29,6 prosenttia. Ilman tilapäisiä huojennuksia lasketut vakavaraisuusasteet olivat viitisen prosenttiyksikköä edellä mainittuja matalampia. Taulukossa 12 on esitetty TyEL- ja MEL-eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle toimittamista vakavaraisuustiedoista laskettuja vakavaraisuusasteita vuosina 2007–2009.

Keväällä 2009 sosiaali- ja terveysministeriö asetti kaksi työryhmää, laaja-alaisen työryhmän ja asiantuntijaryhmän, selvittämään yksityisten alojen työeläkejärjestelmän vakavaraisuussääntelyn uudistustarpeita. Työryhmien laatimissa raporteissa arvioitiin nykyisten säädösten toimivuutta ja kehittämistarpeita. Asiantuntijatyöryhmä ehdotti useita uudistuksia työeläkelaitosten vakavaraisuutta koskevaan lainsäädäntöön. Uudistukset toteutetaan kolmessa vaiheessa lähivuosien aikana. Ensimmäistä vaihetta koskevan lainmuutoksen on tarkoitus tulla voimaan maalikuun lopussa 2011.

10.2 TyEL- ja MEL-eläkelaitosten rahastonsiirtovelvoite ja siihen liittyvät kertoimet

Työeläkelaitosten on oltava riittävän vakavaraisia selvittääkseen eläkevastuistaan, mutta toisaalta ne joutuvat myös ottamaan sijoitusriskejä saadakseen hyviä tuottoja. Sijoitustoiminnalle ja riskinotolle on luotu puitteet säännöksillä, joista esimerkkinä on TyEL- ja MEL-vakuuttajien *rahastonsiirtovelvoite*. Se kuvaa eläkelaitosten sijoituksille asetettua tuottovaatimusta, joka määräytyy em. eläkelaitosten keskimääräisen vakavaraisuuden ja toteutuneiden osaketuottojen mukaan.

Rahastonsiirtovelvoitteeseen liittyvät myös eläkelaitosten keskimääräisestä vakavaraisuudesta ja osakesijoitusten vuosituotoista riippuvat *rahoitustekniset kertoimet* sekä kolmen prosentin *rahastokorko*. Jos eläkelaitoksen sijoitukset tuottavat yli rahastonsiirtovelvoitteen, siirretään kyseinen erotus eläkelaitoksen toimintapääomaan ja mahdollisiin asiakashyvityksiin.

Rahastonsiirtovelvoitteen perusteella TyEL-eläkelaitosten ja Merimieseläkekassan on täydennettävä vuosittain vanhuus-, työkyvyttömyys- ja työttömyyseläkerahastoja rahastokorkoa ja täydennyskerrointa vastaavilla tuotolla. Niiden on myös siirrettävä tietty osa rahastoille saaduista tuotoista *osaketuottosidonnaiseen lisävakuutusvastuuseen*. Se on eläkelaitosten yhteinen puskurirahasto, jota kasvattamalla ja pienentämällä voidaan tasata sijoitusriskejä yksityisalojen eläkejärjestelmän sisällä.

Rahastosiirtoihin ja eläkelaitosten vakavaraisuuteen liittyvät kertoimet ja perustekorot vahvistetaan sosiaali- ja terveysministeriössä ja lasketaan Eläketurvakeskuksessa. Täydennyskerroin ja perustekorko arvioidaan Eläketurvakeskuksessa kaksi kertaa vuodessa eläkelaitosten ilmoittamien vakavaraisuustietojen pohjalta. Vanhuuseläkevastuiden täydentämiseen tarkoitetut kertoimet saivat arvon nolla sekä 1.1.2009 että 1.7.2009 tehdyssä arviossa. Perustekorko oli 3,0 prosenttia koko vuoden.

Osaketuottokertoimen laskennassa käytetään eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle toimitamia tietoja, jotka koskevat toteutuneita osaketuottoja. Kerroin lasketaan neljännesvuosittain, ja koko kalenterivuoden osaketuottokerroin määrätään seuraavan vuoden alussa eri kvartaalien keskimääräisistä osaketuotoista. Vuoden 2009 ensimmäisen kvartaalin osaketuottokerroin oli edellisen vuoden tapaan negatiivinen, mutta koko vuoden tiedoista laskettuna se oli 34,59 prosenttia. Vuonna 2008 vastaava prosenttiluku oli -42,19.

11 Tilastolähteet ja luokitukset

Tässä raportissa esitetyt tilastot perustuvat pääasiassa eläkelaitosten toimintakertomuksiin ja tilinpäätöksiin sekä Eläketurvakeskuksen kustannustenjako- ja rekisteritietoihin. Eläkelaitosten sijoitustoimintaa koskevat tiedot perustuvat Finanssivalvonnan ja Työeläkevakuuttajat TELA:n keräämiin lukuihin.

Eläkelaitosten tilinpäätökset valmistuvat tilinpäätösvootta seuraavana keväänä ja kustannustenjako puolestaan tehdään tilinpäätösvootta seuraavana syksynä. Nämä tiedot poikkeavat hieman toisistaan, koska kustannustenjaossa käytetään tarkistettuja vastuutietoja, mutta tilinpäätöksissä osa vastuutiedoista voi perustua eläkelaitosten arvioihin. Esimerkiksi vastaisten vastuiden laskennassa tarvittavat ansiotiedot eivät aina ole lopullisia tilinpäätöshetkellä, vaan ne tarkentuvat vasta myöhemmin keväällä työnantajien vuosi-ilmoitusten yhteydessä. Taulukossa 11 on esitetty eläkelaitosten tilinpäätöksiin perustuvat vastuuvelat.

Lisäksi tilinpäätöksissä on ilmoitettu eläkelaitosten vuoden aikana maksamat eläkkeet, joten esimerkiksi YEL-eläkelaitosten maksamissa eläkkeissä on yleensä mukana TyEL/TEL-, LEL-, TaEL- ja MEL -vapaakirjoja ja mahdollisesti myös julkisella puolella ansaittuja eläkeosia YEL-eläkkeiden lisäksi. Kustannustenajossa eläkkeitä tarkastellaan sen sijaan eläkelaitos- ja lakikohtaisesti.

Julkisen puolen eläkelaitokset maksavat myös yksityisen puolen eläkkeitä (Vilma) viimeisen laitoksen periaatteen mukaan ja päinvastoin. Vilma-eläkkeet käsitellään Eläketurvakeskuksen kustannustenjakoselvittelyn yhteydessä. Vuonna 2009 yksityisen sektorin työeläkelaitokset maksoivat julkisen puolen eläkkeitä yhteensä 207 miljoonaa euroa ja julkisen puolen eläkelaitokset maksoivat lähes saman määrän, 208 miljoonaa euroa, yksityisen puolen eläkkeitä.

Taulukossa 9 on esitetty sekä yksityisen että julkisen puolen työeläkelaitosten maksamat eläkkeet ja taulukkoon 10 koottu eri eläkelakien mukaan karttuneet lakikohtaiset eläkeosat (eläkemeno). Kaikki raportissa esitetyt eläkemenotiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen rekistereistä saatuihin lukuihin.

Taulukot

Taulukko 1. Eläkelaitosten lakikohtaiset maksutulot ja työeläkemenot vuonna 2009, yksityinen ja julkinen sektori erikseen.

	TyEL ja MEL		YEL		MYEL		Yhteensä	
	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%
Työeläkemaksu	10,05	95,5	0,74	89,2	0,15	23,4	10,93	91,2
TVR-maksu	0,43	4,1	-	-	-	-	0,43	3,6
Valtion osuus	0,05	0,4	0,09	10,8	0,49	76,6	0,63	5,2
Yhteensä	10,52	100,0	0,82	100,0	0,64	100,0	11,99	100,0
Eläkemeno	10,09	86,9	0,77	6,6	0,76	6,5	11,62	100,0

	KuEL		VaEL		Muut		Yhteensä	
	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%	Mrd €	%
Työeläkemaksu	3,98	96,9	1,70	44,3	0,24	96,0	5,92	72,3
TVR-maksu	0,13	3,1	-	-	0,01	2,6	0,13	1,6
Valtion osuus	-	-	2,14	55,7	-	-	2,14	26,1
Yhteensä	4,11	100,0	3,83	100,0	0,25	100,0	8,19	100,0
Eläkemeno	3,13	45,1	3,57	51,4	0,24	3,5	6,95	100,0

TVR-maksu on Työttömyysvakuutusrahaston TyEL 182 §:n perusteella Eläketurvakeskuksen kautta eläkelaitoksille hyvittävä maksu.

Eläkemenoon ei sisälly eläkelaitosten maksama, ns. palkattomilta ajoilta karttunut osuus, joka oli 28,4 miljoonaa euroa vuonna 2009.

Kohta "Muut" sisältää Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeet.

Lähteet: Eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle ilmoittamat tiedot ja eläkelaitosten tilinpäätökset.

Taulukko 2. Eläkelaitosten lakikohtaiset maksu- ja eläkemeno-osuudet vuonna 2009, molemmat sektorit, %.

	TyEL ja MEL	YEL	MYEL	KuEL	VaEL	Muut	Yhteensä
	%	%	%	%	%	%	%
Työeläkemaksu	49,8	3,6	0,7	19,7	8,4	1,2	83,5
TVR-maksu	2,1	0,0	0,0	0,6	0,0	0,0	2,8
Valtion osuus	0,2	0,4	2,4	0,0	10,6	0,0	13,7
Yhteensä	52,1	4,1	3,2	20,4	19,0	1,2	100,0
Eläkemeno	54,3	4,1	4,1	16,9	19,2	1,3	100,0

Taulukko 3. Keskimääräisen perustariffin mukaisen TyEL-vakuutusmaksun osat.

Maksukomponentit, % palkoista	2007	2008	2009
Vanhuuseläkeosa	3,0	2,9	2,9
Työkyvyttömyyseläkeosa	2,0	1,8	1,6
Työttömyyseläkeosa	0,0	0,0	0,0
Tasausosa	16,1	16,6	16,8
Muut osat ¹	0,8	1,0	1,0
Arvioitu hyvitys	-0,4	-0,5	-0,3
Tilapäinen alennus ²	-0,4	-0,7	-0,7
Keskimääräinen vakuutusmaksu	21,1	21,1	21,3

¹Sisältää maksutappio- ja hoitokustannusosan sekä lakisääteisten maksujen osan.

²Työkyvyttömyyseläkemaksuista kertyneen ylijäämän palautus.

Taulukko 4. Suurtyönantajien työkyvyttömyyseläkemaksuihin liittyvät maksuluokat TyEL-yhtiöissä vuonna 2009.

Maksuluokka	Maksuluokkien riskisuhderajat	Maksuluokka-kerroin	Maksuluokan keskimääräinen maksu, % palkasta
11	5,00–	5,50	8,80
10	4,00–4,99	4,50	7,20
9	3,00–3,99	3,50	5,60
8	2,50–2,99	2,75	4,40
7	2,00–2,49	2,25	3,60
6	1,50–1,99	1,75	2,80
5	1,20–1,49	1,35	2,16
4	0,80–1,19	1,00	1,60
3	0,50–0,79	0,65	1,04
2	0,20–0,49	0,35	0,56
1	alle 0,2	0,10	0,16

Vakuutusmaksuun sisältyvä, maksuluokan perusteella määräytyvä työkyvyttömyyseläkeosa lasketaan kertomalla perusmaksu taulukossa esitetyllä maksuluokkakertoimella. Maksuluokka neljä on perusluokka, jossa maksuluokkakerroin on yksi ja maksu vastaa TyEL:n keskimääräistä työkyvyttömyyseläkemaksua.

Taulukko 5. Vakuutusmaksuprosentit¹.

Vuosi	TyEL	KuEL	VaEL	KiEL	Työntekijän osuus ²		MEL ³	YEL/MYEL ⁴		YEL	MYEL ⁵
					alle 53 v.	53 v. täyt.		alle 53 v.	53 v. täyt.	keskim.	keskim.
2007	21,1	28,4	24,8	31,5	4,3	5,4	22	20,8	21,9	19,5	10,7
2008	21,1	28,1	24,4	31,1	4,1	5,2	22	20,6	21,7	19,3	10,6
2009	21,3	28,2	25,1	31,3	4,3	5,4	22	20,8	21,9	19,6	10,8/10,3

¹ Arvioituja keskimääräisiä vakuutus-/eläkemaksuprosentteja. KuEL-maksu sisältää palkka- ja eläkemenoperusteiset maksun osat.

² Työntekijän maksuosuus, joka sisältyy TyEL:n, KuEL:n, VaEL:n ja KiEL:n mukaisiin maksuprosentteihin.

³ MEL:n maksuprosentista työntekijän osuus on puolet (11 %) samoin työnantajan (11 %).

⁴ Vahvistetut maksuprosentit.

⁵ Vuonna 2009 maatalousyrittäjien keskimääräinen maksuprosentti oli 10,8 ja apurahansaajien 10,3.

Taulukko 6. Palkat ja työtulot, milj. euroa.

Vuosi	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	YEL	MYEL	Kaikki ¹ yhteensä
2007	45 343	294	12 552	6 350	447	3 355	1 304	69 945
2008	48 907	308	13 463	6 541	478	3 547	1 318	74 866
2009	47 313	289	14 106	6 756	493	3 736	1 399	74 408

¹Sisältää myös Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden, Ortodoksisen kirkon ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden palkat. MYEL-luvussa on mukana apurahansaajien palkat vuonna 2009.

Taulukko 7. Työeläkemaksutulo eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.

	TyEL	MEL ¹	Yhteensä	TVR ²	MEL valtionosuus
2007	9 841	56	9 537	278	40
2008	10 306	58	10 364	291	44
2009	9 991	55	10 045	430	47

¹ Ilman valtion osuutta eläkemenosta.

² Eläkelaitoksille maksetut työttömyysvakuutusrahaston maksun erät. Merimieseläkekassan erikseen saamat osuudet sisältyvät lukuihin.

	Valtion				
	KuEL	VaEL	talousarviosta ¹	KiEL	TVR ²
2007	3 471	1 568	3 182	143	90
2008	3 788	1 618	1 995	152	84
2009	3 982	1 696	2 136	159	132

¹Valtion talousarviosta rahoitettava eläkemenon nettoerä.

²Työttömyysvakuutusrahaston hyvitys vain KuEL:ssa ja KiEL:ssä. Ortodoksisen kirkon, Suomen Pankin, Kelan toimihenkilöiden ja Ahvenanmaan maakunnan hallituksen työntekijöiden ja viranhaltijoiden eläkkeitä koskevien eläkejärjestelmien maksutulo, joka oli 83 milj. euroa vuonna 2009, ei sisälly taulukon lukuihin.

	YEL ja MYEL			Valtion osuus	
	YEL	MYEL	yhteensä	YEL	MYEL
2007	660	140	800	38	439
2008	691	140	831	51	458
2009	735	151	886	89	493

Taulukko 8. Kokonaisliikekulut, ETK:n kustannusosuudet, milj. euroa.

	TyEL			MEL		
	Liikekulut	ETK	Yhteensä	Liikekulut	ETK	Yhteensä
2007	332,5	41,5	374,0	7,6	0,3	7,8
2008	290,2	39,3	329,5	5,8	0,1	5,9
2009	303,8	40,2	344,0	7,0	0,1	7,1

	KuEL			VaEL			KiEL		
	Liikekulut	ETK	Yhteensä	Liikekulut	ETK	Yhteensä	Liikekulut	ETK	Yhteensä
2007	56,6	-	56,6	27,0	-	27,0	6,9	-	6,9
2008	46,5	2,8	49,2	27,7	1,4	29,1	3,5	0,1	3,6
2009	46,8	2,9	49,7	30,5	1,3	31,8	4,4	0,1	4,5

	YEL			MYEL ²		
	Teoreettiset hoitokulut	ETK	Yhteensä	Liikekulut	ETK	Yhteensä
2007	46,3	2,7	49,0	15,3	1,3	16,4
2008	48,6	2,6	51,2	16,8	0,6	17,4
2009	51,9	3,0	54,9	16,8	0,5	17,3

Tilinpäätöstietojen mukaiset liikekulut sisältävät korvaustoiminnan hoitokulut ja liikekulut ilman ETK:n kustannuksia. YEL-luvut on arvioitu jakamalla kokonaisliikekulut vakuutusmaksutulon suhteessa. MYEL-luvut sisältävät pelkät MYEL-hoitokulut ilman MATA- ja LUTU-kuluja.

Taulukko 9. Eläkelaitosten maksamat eläkkeet milj. euroa.

	TyEL- vakuuttajat	Merimies- eläkekassa	Keva	Valtio- konttori	Kirkko	Muut julkiset	YEL- vakuuttajat	Mela	Kaikki
2007	8 143	110	2 723	3 124	115	92	862	803	15 972
2008	8 694	116	2 933	3 249	123	98	924	824	16 963
2009	9 613	124	3 248	3 460	136	109	1 035	867	18 592

Luvut sisältävät eri eläkelaitosten viimeisen laitoksen periaatteen mukaan maksamat sekä yksityisen että julkisen puolen eläkelakien mukaiset eläkeosat sekä opiskelun, lastenhoidon ja muiden palkattomien aikojen perusteella kertyneet osat. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 10. Kunkin eläkelain mukaan karttunut eläkemeno, milj. euroa.

	TyEL	MEL	KuEL	VaEL	KiEL	Muut julkiset	YEL	MYEL	Yhteensä
2007	8 424	123	2 662	3 190	113	92	658	703	15 965
2008	8 992	132	2 848	3 336	121	98	697	723	16 947
2009	9 946	143	3 133	3 573	132	109	767	760	18 564

Luvut eivät sisällä opiskelun, lastenhoidon ja muiden palkattomien aikojen eläkemenoa, joka oli 6,8 milj. euroa vuonna 2007 ja 15,8 milj. euroa vuonna 2008 ja 28,4 milj. euroa vuonna 2009. Tiedot perustuvat Eläketurvakeskuksen eläkerekisteriin.

Taulukko 11. Vastuuvelka eläkelaitosten tilinpäätöstietojen mukaan, milj. euroa.

	TyEL	MEL	Yhteensä	YEL	MYEL
2007	76 232	621	76 853	77 129	26
2008	69 999	564	70 563	76 128	22
2009	76 246	599	76 845	76 127	27

YEL:n vastuu laskettu ETK:ssa.

¹Ilman lisäturvaa.

Taulukko 12. Keskimääräinen vakavaraisuusaste ja perustekorko, %.

	TyEL		MEL	
	Vakavaraisuusaste, %		Vakavaraisuusaste, %	
2007	30,5		35,1	
	huojennettu	ilman huojennuksia	huojennettu	ilman huojennuksia
2008	16,2	11,5	22,1	17,2
2009	24,1	19,1	29,6	24,4

Vakavaraisuusaste = eläkelaitoksen toimintapääoma prosentteina vakavaraisuuslaskennassa käytetystä vastuuvelasta. Lähde: Vakavaraisuusaste on laskettu eläkelaitosten Eläketurvakeskukselle toimittamista TyEL- ja MEL-vakavaraisuustiedoista. Vuoden 2008 ja 2009 luvut on laskettu sekä määräaikaisen lain mukaan että ilman määräaikaista huojennuksia.

	Perustekorko, %	
	1.1–30.6.	1.7.–31.12.
2007	5,5	6,0
2008	6,3	4,8
2009	3,0	3,0

Taulukko 13. Sijoituskanta eläkelaitosryhmittäin, mrd. euroa.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Yksityinen sektori	Julkinen sektori	Kaikki
2007	74,4	8,7	83,9	38,5	122,4
2008	65,6	6,5	72,9	32,3	105,1
2009	78,0	6,6	85,5	39,4	124,9

Lähde: TELA (www.tela.fi, 25.11.2010).

Taulukko 14. Sijoitusjakaumat eläkelaitosryhmittäin, %.

	Eläkevakuutusyhtiöt			Eläkesäätiöt ja eläkekassat		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Rahamarkkinasijoitukset	3,7	6,0	5,1	14,6	17,9	18,4
Lainat	3,6	9,2	10,2	3,3	4,2	2,8
Joukkovelkakirjat	35,2	41,1	36,3	38,1	32,6	31,7
Kiinteistöt ja -osakkeet	11,0	14,0	12,8	10,5	16,0	16,7
Hedge-rahastot	7,4	6,9	6,0	3,3	3,7	2,4
Muut osakesijoitukset	4,5	6,8	5,0	3,4	4,5	2,0
Noteeratut osakkeet	34,6	16,0	24,6	26,8	21,1	25,9
Yhteensä	100	100	100	100	100	100

	Yksityinen sektori			Julkinen sektori			Kaikki		
	2007	2008	2009	2007	2008	2009	2007	2008	2009
Rahamarkkinasijoitukset	4,8	7,1	6,1	6,9	6,4	5,4	5,5	6,9	5,9
Lainat	3,5	8,6	9,6	1,3	2,6	2,4	2,8	6,8	7,3
Joukkovelkakirjat	35,3	40,2	35,8	36,4	43,2	40,9	35,7	41,1	37,4
Kiinteistöt ja -osakkeet	11,1	14,4	13,2	6,1	8,1	6,3	9,6	12,5	11,1
Hedge-rahastot	6,9	6,6	5,7	1,5	1,3	0,9	5,2	5,0	4,2
Muut osakesijoitukset	4,4	6,6	4,8	2,5	3,5	2,5	3,8	5,6	4,0
Noteeratut osakkeet	33,9	16,6	24,9	45,2	34,8	41,6	37,4	22,2	30,2
Yhteensä	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Lähde: TELA (www.tela.fi, 25.11.2010).

Taulukko 15. Sijoitusten nettotuotot käyvin arvoin, %.

	Eläke- vakuutus- yhtiöt	Eläke- säätiöt	Eläke- kassat	Merimies- eläkekassa	Keva	Valtion Eläke- rahasto	Kirkon keskus- rahasto	MELA	Yhteensä
2007	5,4	4,6	5,5	4,5	6,0	1,8	3,6	2,9	5,3
2008	-15,2	-13,6	-12,7	-15,2	-20,6	-15,8	-17,6	-12,0	-16,4
2009	13,9	15,9	10,4	13,6	18,9	16,4	18,4	17,4	15,1

Lähde: TELA ja Eläketurvakeskus.

Taulukko 16. Sijoitustuotot käyvin arvoin keskimäärin vuosilta 1998–2009 ja 2005–2009, %.

	Eläkevakuutus- yhtiöt	Eläkesäätiöt ja eläkekassat	Julkinen sektori	Kaikki ¹
1998–2009	5,1	6,0	4,7	5,0
2005–2009	4,0	4,7	4,5	4,2

¹Sisältää myös Merimieseläkekassan ja Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen.

Lähde: TELA (www.tela.fi, 25.11.2010).

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 2009

- 1/2009 Yksityisen sektorin työeläkkeiden rahoitus vuonna 2007
- 2/2009 Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä
- 3/2009 Tilastoraportti vuoden 2007 kustannustenjaosta
- 4/2009 Yritysten työeläkemaksut vuonna 2007
- 5/2009 Katsaus eläketurvaan vuonna 2008

Eläketurvakeskuksen tilastoraportteja 2010

- 1/2010 Tilastoraportti vuoden 2008 kustannustenjaosta
- 2/2010 Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2008
- 3/2010 Yritysten työeläkemaksut vuonna 2008
- 4/2010 Työeläkekuntoutus vuonna 2008
- 5/2010 Eläkkeellesiirtymisikä Suomen työeläkejärjestelmässä
- 6/2010 Katsaus eläketurvaan vuonna 2009
- 7/2010 Työeläkekuntoutus vuonna 2009
- 8/2010 Tilastoraportti vuoden 2009 kustannustenjaosta
- 9/2010 Työeläkkeiden rahoitus vuonna 2009

Eläketurvakeskus

00065 ELÄKETURVAKESKUS

Puhelin 010 7511

Faksi (09) 148 1172

www.etk.fi

Pensionsskyddscentralen

00065 PENSIONSSKYDDSCENTRALEN

Tfn 010 7511

Fax (09) 148 1172

Finnish Centre for Pensions

FI-00065 ELÄKETURVAKESKUS

Finland

Tel. +358 10 7511

Fax +358 9 148 1172